

SPRAAKWATER

GRONDWATER GOVERNANCE, OOK VOOR ONZE VEILIGHEID!

*Wilfried ten Brinke**

■ Een stijgende zeespiegel en hogere rivierafvoeren, veel bewoners van laaggelegen gebieden zien daarin het gevaar van grotere overstromingsrisico's in de toekomst. Logisch, al hoewel ... Volgens deskundigen zal het met de stijging van de zeespiegel en hogere piekafvoeren de komende tientallen jaren nog wel meevallen. Toch zien ook zij overstromingsrisico's toenemen. Op veel plaatsen in de wereld ligt de oorzaak niet buiten de dijken maar onder onze voeten.

■ Vooral in delen van de wereld waar veel mensen in grote steden aan de kust wonen, is bodemdaling een factor van belang. Voor de schokkende cijfers van centimeters per jaar hoeven we niet eens helemaal naar Azië af te reizen, al zijn de problemen daar wel groot. Ook in Europa zijn snel dalende, stedelijke kustgebieden aan te wijzen. Venetië kennen we allemaal, maar wat dacht u van Thessaloniki? De belangrijkste oorzaak is vrijwel overal dezelfde: het oppompen van meer grondwater dan van nature wordt aangevoerd.

Bewoners van dalende, laaggelegen steden aan de kust zijn zich er vaak niet van bewust dat de bodem onder hun voeten daalt en dat daardoor de kans op een overstroming toeneemt. Ik stipte dit laatst aan toen ik college watermanagement gaf voor studenten van over de hele wereld. Ik noemde Jakarta als voorbeeld, met een bodemdaling van bijna 10 cm per jaar. Een studente uit die stad kwam na afloop naar mij toe. Zij had hier nog nooit van gehoord. Ze wist van de waterproblemen en keek altijd naar de zee voor de (enige) oorzaak. De bodemdaling was nieuw voor haar. Natuurlijk, ook zij pompten thuis (illegaal) grondwater op, water van hoge kwaliteit en gratis. Zij gaf daarmee zelf al aan waar het probleem zit. In veel dichtbevolkte kustgebieden is te weinig oppervlaktewater voorradig van hoge kwaliteit voor een lage prijs. De verleiding, of noodzaak, om te gaan pompen is dan groot. Als de controle op de onttrekking van grondwater dan ook nog eens gebrekkig is, of soms zelfs volledig ontbreekt, is het verhaal rond.

Bij de beheersing van overstromingsrisico's moeten wij het begrip 'integrated flood risk management' echt

betekenis geven: water(kwaliteits)beheer, governance en risicomangement hebben alles met elkaar te maken. Investerings in meer oppervlaktewater van hoge kwaliteit voor een lage prijs kunnen bijdragen aan de beheersing van overstromingsrisico's. Voorwaarde is wel dat aan de governance kant de controle op illegale onttrekkingen van grondwater wordt versterkt. Uiteraard zijn er meer redenen om de overexploitatie van grondwater tegen te gaan, zoals de toenemende verzilting door het aanzuigen van zout grondwater. De overexploitatie van grondwater is een groot probleem. Het is vaak ook de verbinding van een waterkwaliteits- en waterveiligheidsvraagstuk. De keuze van onze minister om ook waterkwaliteitsvraagstukken onder het Deltafonds te hangen, is in dit (internationale) opzicht heel slim. Of de redenering die ik hier schets bij die keuze een rol heeft gespeeld, waag ik te betwijfelen; ik denk eerder aan een bezuiniging waarbij de pot Deltageld over meer wateronderwerpen moet worden verdeeld. Maar het zou mooi zijn als men die relatie tussen waterkwaliteit en veiligheid nu echt goed weet te leggen. Niet zozeer voor de Nederlandse context, maar vooral als we de Dutch Approach van de integrale aanpak van vraagstukken internationaal willen uitdragen. Het zou nog mooier zijn als we daarbij klimaatadaptatie breder interpreteren dan de aanpassing aan de klimaatverandering. Het gaat om het op orde hebben van de watervoorziening en waterveiligheid op een wijze die in balans is met de karakteristieken van de natuurlijke omgeving, zoals de variabiliteit van het klimaat. Zelfs als de stijging van de zeespiegel of de piekafvoeren op de rivieren voorlopig nog meevalt, kan een dichtbevolkte kustvlakte toch te

* **Wilfried ten Brinke**, Bureau Blueland (www.blueland.eu) en Centre for Climate Adaptation (www.climateadaptation.eu).

maken hebben met een forse opgave op het gebied van klimaatadaptatie. Wereldwijd nemen de schades door natuurrampen (vaak overstromingen) van jaar op jaar immers fors toe, en dat komt waarschijnlijk niet door de klimaatverandering.

Met schoon oppervlaktewater voor een redelijke prijs kunnen we de bewoners van laaggelegen delta's tegen overstromingen beschermen. Nee, de koppeling tussen waterkwaliteit en veiligheid is zo gek nog niet! ■